

ՏԱՄԵՆ ԵՒ ՈՒՐԵՐՈՐԴ ՏԱՐԻ

ՄԵՆԿ

Տարեկան գինը 10 ռուբլի, կես տարեկանը 6 ռուբլի... Առանձին համարները 7 կոպեկով...

Թիֆլիսում գրվում են միմյանց խմբագրատան մեջ...

Մեր հասցեն. Тифлисъ. Редакция «Мшакъ». կամ Tiflis, Rédaction «Mschak».

Խմբագրությունը բաց է առաւօտեան 10—2 ժամ (բացի կիրակի և առի օրերէն)

Յայտարարութիւն ընդունվում է ամեն լեզուով

Յայտարարութիւնների համար վճարում են իւրաքանչիւր բառին 2 կոպեկ:

ԲՈՎԱՆԴԱԿՈՒԹԻՒՆ

Գերմանական ընկառուցումը... Ներքին լուրեր... ԱՐՏԱՐԻՆ ՏԵՍՈՒԹԻՒՆ... Հայկական երկրորդ Պարսիկական պատերազմի լուրեր... ԽԱՌՆ ԼՈՒՐԵՐ... ՀԵՌՈՒՄԻՆԵՐ... ԲՕՐՄԱ... ՅԱԶՏԱՐԱՐՈՒԹԻՒՆՆԵՐ... ԲԱՆԱՍԻՐԱԿԱՆ ԱՆԽԵՐ:

ԳԵՐՄԱՆԱԿԱՆ ՌԵՅՍՏԱԿԸ

Գերմանական ընկառուցումը համար պատգամաւորները ընտրութիւնները վերջացան... Ներկայ համարի արտաքին լուրերի բաժնում մեր յիշում ենք թէ ընտրութեան 397 պատգամաւորների ընդհանուր թիւը ինչպէս է բաժանվում այլ և այլ կուսակցութիւնների վրա: Այդ թւանշաններից երեւում է որ «կենտրոն» անուանված կղերական (կաթոլիկ) կուսակցութիւնը դարձեալ ամենից շատ ներկայացուցիչներ է ունենում: Եւրոպական և ամերիկական պատգամաւորների պարզամտական կենտրոն հետ քիչ թէ շատ ծանօթ մարդը չէ կարող չը դարձնալ, որ Գերմանիայի պէս սահմանադրական պարզամտական երկրում կարող է զոյգութիւն ունենալ մի կուսակցութիւն, որը ոչ թէ քաղաքական, այլ կրօնական բնակարան է կրում:

Եւրոպայի կամ Ամերիկայի ոչ մի երկրի պարզամտական չը կան կրօնական բնակարանութիւն կրող կուսակցութիւններ: Պարզամտական բոլոր կուսակցութիւնները կազմակերպվում են երկրի կամ քաղաքական կամ սոցիալական-անտեսական շահերի հիման վրա, միայն Գերմանիան է, որը դուրս ևս այնքան յետ է մնացել քաղաքական կենտրոն առաջադիմութիւնից, որ այդ երկրում տղան և իններորդ դարի վերջերում կարողանում է զոյգութիւն ունենալ այնպիսի մի անակրօնիզմ, ինչպէս զուտ կրօնական պարզամտական կուսակցութիւն... Եւ ուշադրութեան արժանի է այն տարբերակ երեւոյթը, որ Գերմանիան բողոքական երկրի համարվելով կարողանում է պարզամտութիւն իւրաքանչիւր ընտրութեան ժամանակ ուղարկել ընկառուցող այլընտանց:

բազմութիւն կաթոլիկ ներկայացուցիչներ: ձշմարիտ է, Գերմանիայի ամբողջ ազգաբնակչութեան 36% կաթոլիկ դասանութեան է պատկանում, բայց զարձեայ այդ հանգամանքը չէ պարզում այն անբարինակ երեւոյթը, որ քաղաքական, սոցիալական և անտեսական շահերը մի կողմ թողած, այլընտանց բազմութիւն ընտրողները քուէ տային ոչ թէ այդ երկրի սկզբունքներից մին ներկայացուցող պատգամաւորներին, այլ զուտ կրօնական, այն էլ կաթոլիկ եկեղեցու շահերը ներկայացուցող պատգամաւորներին:

Այդ տեսակ տարբերակ երեւոյթ կարելի է բացատրել միմյանց ձայն տուողների մի մասի քաղաքական կատարեալ անհասունութեամբ:

Յրանսիայի ազգաբնակչութեան հազարի մեծամասնութիւնը կաթոլիկ կրօնին է պատկանում: կաթոլիկութիւնը միշտ արեւադարձ էր այդ երկրում և դարերի ընթացքում անկրօնայ և անտրոֆ կերպով հարձու էր փորձում Ֆրանսիայի բողոքականներին, բայց Ֆրանսիայի ներս այն աստիճան հասունացած են քաղաքականացել, որ Ֆրանսիայի ընտրողների գլուխը երբէք չէր մտնի կազմակերպել հարածված փորձամանութեան, բողոքական կրօնին պատկանող պարզամտական կուսակցութիւն: Նոյն իսկ Նրլանդիան, որը գրեթէ բացառապէս կաթոլիկ ազգաբնակչութիւնից է բաղկացած, որտեղ կաթոլիկ դասանութիւնը մինչև վերջին ժամանակները հարածված է եղել անգլիական տիրապետող եկեղեցու կողմից, նոյն իսկ Նրլանդիան, սառն ենք, հասկացել է որ ժամանակակից պարզամտական կենտրոն որ և է աշողութիւն ունենալու համար չը պէտք է զեկակարգել զուտ կրօնական դադարներով այլ հանդիսանալ ժողովրդի աւելի կենսական, աւելի ժամանակակից, աւելի անհրաժեշտ շահերի պաշտպան: Եւ անգլիական պարզամտական մասնակցող իրանդական պատգամաւորները այժմ այլ ևս չեն ներկայանում որպէս յայտնի դասանութեան շահերի դրօշակիրներ, բայց մի կողմից որպէս ներկայացուցիչներ իրանց երկրի քաղաքական շահերի, Նրլանդիայի ինքնապարութեան (home rule), իսկ միւս կողմից որպէս երկրի բուն անտեսական շահերի, Նրլանդիայի

հողային խնդրի բարենորոգութեան (land league) պաշտպաններ: Իրանդացիք այն աստիճան հասունացել են քաղաքականացել, որ պարզամտութիւն համար պատգամաւորներ ընտրելու ժամանակ անխափ ընտրում են իրանց միջից թէ կաթոլիկներին և թէ բողոքականներին, միայն թէ նրանք պարզամտաւոր ներկայացուցիչներ, ու պաշտպաններին վերջ յիշված երկու կուսակցութիւնների սկզբունքներից մին և չը նայելով որ Նրլանդիայի ազգաբնակչութեան հազարի մեծամասնութիւնը կաթոլիկ դասանութեան է պատկանում, նրանց այժմեան կուսակցական զեկակարգելից շատերը, Պարնէլից սկսած բողոքական դասանութեանն են պատկանում:

Գերմանիան, ընդհանուրապէս, քաղաքական հասունութեան այդ տեսակ աստիճանին դեռ ևս չէ հասել, այն իրողութիւնը որ ժամանակակից Գերմանիայում կարող է դուրս գոյութիւն ունենալ բուն կրօնական պարզամտական կուսակցութիւն, քաղաքականացում է մասամբ Գերմանիայի պատմական անցեալի կաթոլիկ և բողոքական եկեղեցիների մէջ դարերի ընթացքում եղած մշտական կատաղի կռիւների, որոնք այն աստիճան խոր և անանցելի վիճ զոյգացրին երկու դասանութիւններին պատկանող քաղաքացիների մէջ, որ Գերմանացի կաթոլիկների մէջ երկար ժամանակ իսպառ կորած էր Գերմանական ընդհանուր ազգային գոյութեանը, օրինակ, կաթոլիկ Բաւարիան կամ Նոյն իսկ Յրանսիային, քան թէ Պրուսիային: Բացի սրանից Գերմանիայում հետզհետե կազմակերպվեց և ուժեղացաւ անհրաժեշտ այլ կաթոլիկ կուսակցութիւնը, որը պահանջում էր ոչ թէ միայն եկեղեցու վրա, այլ և գերմանական ժողովրդական պարզացիների վրա հուսով ազդեցութեան զեկակարգելից, պահանջում էր որ Գերմանական ժողովրդական դպրոցները լինէին ոչ թէ ընդհանուր, այլ միայն, ինչպէս առաջ, դասանութիւնների վրա բաժանված (Confessionale Schulen) Միայն 1868-1869 թվերին Գերմանիային աշղոյվեց ոչնչացնել այդ դասանական ժողովրդական դպրոցները և բոլոր դասանութիւնների մասնակցները բողոքական, կաթոլիկ թէ հրէայ,

սկսեցին միասին սովորել ընդհանուր ժողովրդական դպրոցներում:

Այդ տարիներում Բիսմարկի ձեռքով յարուցած կաթոլիկների դէմ հարածանքը, հռչակաւոր Kulturkampf, աւելի էլ ոյժ տուեց Գերմանական կաթոլիկ կուսակցութեան դիմադրութեանը և նա սկսեց հետզհետե աւելի թէ երկրում և թէ ոյժ ստանալ պարզամտութիւնը: Այդպիսով կաթոլիկ կուսակցութիւնը պարզամտութիւն միշտ կազմում էր պատգամաւորների ընդհանուր թիւի երրորդ մասը: Եթէ բոլոր բողոքականները, այլ և այլ քաղաքական և հասարակական-անտեսական կուսակցութիւնների բաժանված 200-ի չափ պատգամաւորներին ներկայացնում ընկառուցում, նոյն ընկառուցում պատգամաւորները, առանց յարկվելու որ և է ժամանակակից քաղաքական կամ սոցիալական սկզբունքներին, այլ միայն որպէս կղերականներ հասնում էին միշտ 100 հոգու և նոյն իսկ անցնում էին այդ թիւից... Բայց այժմ ժամանակները փոքր առ փոքր փոխվում են. ժողովրդը, ընտրողները սկսում են քաղաքականացնել հասունանալ, սկսում են հասկանալ որ ժամանակակից պետական կենտրոն զուտ կրօնական կուսակցութիւնը մի հնացած, միջնադարեան երեւոյթ է, մի ան ախր օր օր է, որ ժողովրդի ժամանակակից շահերը կարգված են այժմ քաղաքական, անտեսական, սոցիալական, հասարակական այս և այն սկզբունքներից, և ոչ թէ դասանական ներշնչանքից... Եւ ահա այսօրվայ ընկառուցում թէ կաթոլիկները դարձեալ ունեն ներկայացուցիչների մի պատկանելի թիւ, այն է 107 հոգի, բայց մի և նոյն ժամանակ ընտրութիւնների միջոցում ձեռք բերած վիճակագրական տեղիութիւններից երեւաց որ Գերմանական կղերական կուսակցութիւնը այս տարի կորցրեց աւելի քան 200,000 ընտրողական ձայներ, որոնք բաժանվեցան միւս կուսակցութիւնների վրա:

Այդ բաւական է, կաթոլիկները համոզվեցան որ ժողովրդը, ընտրողները շատ տեղերում պահանջում են որ կաթոլիկ կանգիդատը ներկայանայ ոչ թէ միայն իր կղերական, կաթոլիկ եկեղեցու շահերը մի շարժումով արտայայտում էր իր նշանակութիւնը թանգ գնահատող մարդու զգացմունքը, աղետոս օրինակ ստեսական տղան է անկախ Էո ընկնում սե բուսակցութեան շարժումը միայն չըթուցնեցին, կան ինքնուրու, նրանք դժգոյն ու բարակ էին և կանախ ներկային դողով ձգձգվում էին և դուռով էին քաղաքակրթի ժայտ կազմում: — Գլխաւոր, հրամայեց նա: Երբ ծառան կատարեց հրամանը, ս. Բախտաւորեանց վերջին անգամ նայեց հայելու մէջ, ինչ անբողոքութիւն ամբողջութեան մէջ: Երբ մտքերի ձեւերն անգամ չէր մնացել և նա փայլում էր պարզանկեղի շքեղ ձեւանոցով քողովված կեղտոտ ձեւեր նման: — Եւ զուրու եկաւ առանձնաստեղծից, նոր քաղաքանքը վայելուչ էր, գլուխը բարձրացած, իսկ չըթուցնեցին, վերջապէս, կարողացան կազմել հիմնաւր ժայտ:

Բ Ա Ն Ա Ս Ի Ր Ա Կ Ա Ն

ԱՆԻՆԵԼՔ

ՉԻՐՈՑ ԵՐՎՈՒ ՄԱՍԻՑ

III.

«Պէտք է խոստովանված, որ ևս շատ բախտաւոր մարդ եմ... Ինչ որ մտքումս դնում եմ ջրի պէս է առաջ գնում... ճիշտ է, որ ճարտարութիւնն ու սովորութիւնը շատ են օգնում... յարմար հանգամանքներն էլ են ձեռք տալիս... Ինչ չէ անցել զլիտլով... Գանի անգամ է ուսը եղել անհղի ծայրին: Բայց ձեռք բերած փորձադրութիւն միշտ փրկել է ինձ անկուսկից...»

Մրանից յետոյ այս բանը, սակայն էլ չի կրկնվում Յաճախ անհրաժեշտ էր իւրիւր քերականներ, սա մի անգամ միջոց է... ուրիշ ճար չէր լինում, ասած է ցամաք գլաւը բերանը շանգում է... Բայց ելի... պէտք է ինչպէս լինի... Այ, լաւ է փող տարվել հարկաւոր անձնատուրութիւնների օգտին, այն ժամանակ, գոնէ, յոյս կայ մեծ բայելիլի դէպք ատաջ... Գանի, քանի անգամ ստիպված եմ լինում վրա ծուկ, որպէս զի կարողանամ ապուրտսի որ և է միջոց ձեռք գցել: Լաւ կը լինէր, եթէ միայն վրա պատասխանէր ամենին, բայց դերը գրգռան է կատարում: Որպէս զի նրան լցնել, պէտք է նախ դատարկել... Այս բոլորը ինչպիսի կարգ ու կանոնով է սարքած աշխարհին

երեսին: Հիմա, սակայն, ինձ այնպէս է թվում, որ ես մտնում եմ արածով նաւահանգստին... ժամանակ է. ևրջոց ժամանակ է... մասնաւոր կնոջս մտքին էլ օրում ցնդեց... անհրաժեշտ էր գործ դնել... Չէ... հիմա արդէն ժամանակ է... Գամակիս չորս ասանակ ստրիկ... մաղերս անտրանում են... ճանկրում են... կանանց նուազ նաւորութեան, պաշտպանութեան վրա ալ ևս թիչ պիտի յուսալ... Բայց սա, ինչ որ չը լինի, բախտի բերեցէից մի դրօշնում է... Օ՛հ, կանայք, ինչ լաւ է, որ բոլորը նման չեն իրար... Եթէ մի քիչ աւելի լինէին կնոջս նմանները... բա՛ւ՛ւ՛ր... Կրան միայն յիշելիս ատամներս կըրճտում են... Եթէ ինձ վայելուչ ձեւեր թող տալին... կը ձեռնի մի անգամ գոնէ... Թե՛ս, խայտառակութիւն... Սառն արիւնը աւելի անհրաժեշտ է աշխարհում, քան սուրը ջուրը: Իսկ դրա հետ միասին հասարակական դիրքը: Աղաւթ ամեն ընկերութեան, նախապէս երկու մասնակցութեան թիւ և եզ, աւելի քան մի ուրիշ մասնակցացող անդամ եմ ընտրել հասարակութեան... Չէ, պէտք է սանձադարել, առաւելապէս այժմ, երբ նրա միջոցով կարող եմ շատ քան անցը Ալինքը և այս... լաւ էլ հակնտում եմ, բայց... կը ցանկանայ արթնք Սըրուհին: Սակայն, եթէ այս գործը դուրս գայ... կը փոշիւ այն ժամանակ շեկցեցէ...»

Մրանի թէ վայել չէ այս գործից ակնոր դուրս պրծնել, այդպէս ինքն Արեւիկայը չէր վարվի, եթէ բանիկ գործող անգամ լինէր... Օ՛հ, օրհնած

բանի: Արիւն մէջ տեղը քոր է գալիս ամեն յիշելիս... Գանի քանի մարդիկ են բախտաւորվել տանում... Եւ ևս կատող կո լինել, եթէ միայն Սըրուհու խնքը մի բան կարէր գործելիցս...»

«Իրոյնս բացեմ նրա առաջը... Ուրիշ ճար չը կայ... Առանց այդ տաք տեղի ամենին անկարելի է: Ապրտար թանգ է... առանց շքեղութեան, ինչպէս առանց արիւնի, ապրել չէ կարելի... Բայց ինչպէս սկսեմ կնոջս հետ: Ոչ մի երկրաչափ չէ կարող չափել կանացի քանահմութիւնները... Սակայն, ձի գիտէ, կարելի է իմ բախտաւոր աստղն այստեղ էլ երևայ...»

Հէնց այսպիսի մտքեր էին պատում պ. Բախտաւորեանցի զլիտլով, երբ նա կանգնած հայելու առաջ դանդաղորէ սանրում էր շքեղ մորթը: Կրտսն, Ֆրանկը ձեռքին, նայում էր հայելում իր պարոնի դէմքի վրա և չէր հասկանում, որ նոյն բոպկին յուզված էր պարոնը յիշեալ մտքերով: Գէմը սառն ու խիտ էր. աչքերում երևում էր խորին խաղաղութիւն. թվում էր, թէ պարոնի ամբողջ ուշադրութիւնը կենտրոնացած էր գեղեցիկ մորթի վրա, որի վրա գործ էր գրել ամենաբիշի մի քառաբլ ժամ:

Վերջապէս, նա պրծաւ ձգեց ձեռքերը, իսկ ծառան հայելուց ֆրակը, քրտնցքներն ուղղեց ու հեռացաւ դէպի դուռը: Պ. Բախտաւորեանց թափ տուեց ուսերը և հագուստն այնպէս նստեց վայելուչ հասակի վրա, որ կարծես սանձած լինէր: Նա նայեց իր վրա—արտաքուստն աղղու է: Հասակը բարձր, հաստութիւնը չափաւոր և ամեն

մի շարժումով արտայայտում էր իր նշանակութիւնը թանգ գնահատող մարդու զգացմունքը, աղետոս օրինակ ստեսական տղան է անկախ Էո ընկնում սե բուսակցութեան շարժումը միայն չըթուցնեցին, կան ինքնուրու, նրանք դժգոյն ու բարակ էին և կանախ ներկային դողով ձգձգվում էին և դուռով էին քաղաքակրթի ժայտ կազմում:

— Գլխաւոր, հրամայեց նա: Երբ ծառան կատարեց հրամանը, ս. Բախտաւորեանց վերջին անգամ նայեց հայելու մէջ, ինչ անբողոքութիւն ամբողջութեան մէջ: Երբ մտքերի ձեւերն անգամ չէր մնացել և նա փայլում էր պարզանկեղի շքեղ ձեւանոցով քողովված կեղտոտ ձեւեր նման: — Եւ զուրու եկաւ առանձնաստեղծից, նոր քաղաքանքը վայելուչ էր, գլուխը բարձրացած, իսկ չըթուցնեցին, վերջապէս, կարողացան կազմել հիմնաւր ժայտ:

— Կարելի է, քաղաքակրթութեան համար միայն հարցնեց նա կնոջ սնեկակի առաջ կանդ առնելով և առանց պատասխանի սպասելու բացեց դուռը «կրկնի» վրա: Եկեղան նա մեխից կարանցած, յոնքերը խոժովեցան և շրթունքները ցնցվեցան ստեղծային դողով: Մեծակի անկեղան, թափափ վրա, առաջ թեքված, նստած էր մի տոբ բառի սիրուն կին, վրան կար թխադոյն հարուստ նա նայում էր սնեկակի ճրագին: Սեղանի վրա դրված էր սովորակ լուսամտիոփով լապտեր Պ. Բախտաւորեանց մի բոպկի չափ աչքը տնկեց իր կնոջ վրա: — Աղղէն ստանից անց է, դարձաւ նա

պաշտպանող կանխդրանքի պրոպագանդայի պլանը հետ միասին որ և է տնտեսական պրոպագանդայի պրոպագանդայի պլանին ընդհանուր կապակցության ոչ թե որպես գույք կրճատողները, այլ որպես այս ու այն քաղաքական կամ սոցիալական սկզբունքի վրա հիմնված կուսակցությունների ընդհանուրական պատգամաբանությունը:

Եւ քանի մտաւորապէս կը զարգանայ գերմանացի ընտրողը, քանի նա քաղաքականապէս կը կրթուի ու կը հասունանայ, — այնքան կաթօլիկ դուս կրճատող պարտաւնասական կուսակցութիւնը իր ոտներէ տակ հաստատ հող կորցնելով ստիպված կը լինի բաժան բաժան լինել և նրան կազմող անհատները ստիպված կը լինեն, թողնելով իրանց կրօնական դրօշակը բաժանվել միւս կուսակցութիւններէ մէջ, մտնելով այս ու այն քաղաքական կամ սոցիալական կուսակցութեան դրօշակի տակ:

Եւ եթէ այժմեան գերմանական կառավարութիւնը կուզենայ կառավարել երկիրը իր կողմը դրանով կըրեալներին նրանց և յետագայում կուսակցութիւններէ միջոցով կազմակերպելով ընդհանուր իր համար անհրաժեշտ մեծամասնութիւնը, — այդ հազար թէ կազմողի նրան:

Այդ տեսակ դիտարկութեանը ամենից լաւ պատասխան կը լինի այն միտքը որ յայտնել է նորերուն ազատ մտածողների օրգան «Vossische Zeitung» լրագիրը իր մերձին յորտաճանքից միտում «Գաղաքական կենտրոն» ասում է թերթը, գերմանական ազգը կարող է երկար ժամանակ տանել, համբերել յայտնի աստիճանի ճիշտում, բայց խաւարածների տիրապետութիւնը երկրից և դպրոցի շրջանում այն հետեւանքը կունենայ, որ ազգի ահադին մեծամասնութիւնը, որը մինչև այժմ զեռանտարբեր է մնում, կընկնի ծայրայեղ և արմատական դիմադրութեան դիրքը:

Սրանք են, առ այժմ, կառավարութեան և ժողովրդի յարաբերութիւնները գերմանիայում:

ՆԵՐՔԻՆ ՏԵՍՈՒԹԻՒՆ

ՆԱՄԱԿ ԽՐԱԿՐԻՆ

Թիֆլիս, 12 մարտի
Ամիս 11-ին թիֆլիսի հայերէն գրքերի հրատարակչական ընկերութեան ընդհանուր ժողովում խօսք է եղել, որ իբրև թէ ևս հրատարակչական ընկերութեան փոխ-անունապետ պաշտօնից, այլ թողել եմ այդ պաշտօնը համաձայն կանոնադրութեան վիճակով:

Յայտնում եմ, որ դու հոկտեմբեր ամսին հրատարակչական ընկերութեան և թէ նոյն իսկ ընկերութեան անդամակցութիւնից: Չարմա-

նում եմ թէ ինչու վարչութեան ատենապետ պ. Փ. Վարդանան, որին ուղարկել եմ դու անցեալ տարվայ հոկտեմբերի 26-ին հրատարակչական ընկերութեան և թող տես, որ իմ անունս վիճակ գցվի, սխալացնելով նոյն իսկ ամբողջ ընդհանուր ժողովը:

Թժշկապետ Տէր-Գրիգորեանց (Թիֆլիսցի)

ՆԵՐՔԻՆ ԼՈՒՐԵՐ

Մեզ գրում են ԿԱՂՁՈՒՄՆԻՑ հետեւալը. «Փետրվարի 8-ին տեղիս սիրողների խումբը, մի քանի ուսու պարոնների և տիկիների մասնակցութեամբ, մի ներկայացում տուց և ուսաց ուսումնարանի դահլիճում՝ յօրտատ տեղիս հայոց երկտես զարդանքի: Հասարակութիւնը թէ ուսուներկց և թէ հայերից բաղկացած լինելով՝ սիրողները ներկայացրին մի ուսաց վճարվել և մի հայոց պէտէս: Ներկայացումը շատ լաւ անցաւ: Ընդհանուր մուտքը եղաւ 183 ր. 60 կ. որից դուրս գալով 53 ր. 60 կ. ծախար, դուս արդիւնք մնաց 130 րուբլի»:

«Հիւսիսային գործակալութիւնը» հեռագրում է մեզ, որ մարտի 8-ին կայացաւ Մոսկվայում միջին-ասիական ցուցահանդէսի հիմնադրների մասնաժողովի առաջին նիստը: Ընտրվեց մի պատգամաւորութիւն, որը պէտք է լինի կառավարութիւնից ցուցահանդէսը բանալու իրաւունքը: Ենթադրված է ցուցահանդէսի գործիւն համար չորս ամսուայ ժամանակամիջոցը: Յուցահանդէսը կը պարունակէ իր մէջ բազմաթիւ բաժիններ, որոնց մէջ կանտինի Միջին-Ասիայի բոլոր բնակիչ հարստութիւնները, նմանապէս երկրի հնութիւնները, ընտանիքների անային կահ-կարասիներ և գործիքների նմուշներ և այլն: Յուցահանդէսի հիմնադրների թիւում գտնվում են Մոսկվայի ամենայայտնի առևտրականներն ու գործարանատէրերը:

ՄՈՂԻՎԻՑ մեզ հաղորդում են. «Ամիս 3-ին Մոզդուկի ս. Ստեփանոս եկեղեցու մէջ գողութիւն պատահեց: Անյայտ գողերը տարել էին 18 րուբլի թղթադրամ, իսկ սև փողին ձեռք չէին տուել: Թէև մի քանի անգամ արձակեցին ժամկէտներին և նրանց տեղերը նորերին վարձեցին, սակայն գողութիւնները կրկնվում են: Պէտք է վերջ տալ այդ գողութիւններին, ապա թէ ոչ կարող են անհետանալ եկեղեցու ոսկէ և արծաթէ իրերը: Ինչպէս որ անհետացան պատկերների վրայից պ. Ալազախեանի ընծայած ոսկիները: Գողերը մինչև այժմ էլ բռնված չեն»:

ՄԵՐ-ՂԱՐԱՔԻ-ԽՍԱՑԻՑ մեզ գրում են. «Եթէ մի կողմից դատաւարութեանը անարժան և անընդունակ դուրսկան կառավարիչներ ունենալու, գոնէ միւս կողմից միջնորդական է որ ունենալ պ. Գօթորբիձէի նման ստիկան, կօչակիձէի նրան հաշտարար դատարար և զննապետ Ուլանովիչը:

նման տեղական դօրքի հրամանատար. երկըն էլ կարծես ձեռք ձեռքի տուած, համարաշարժեամբ ոչ մի դէպք չեն կորցնում իրանց ոչ թե ժողովրդի շահերին նուիրել: Պ. Գօթորբիձէն այն անհասարակութիւնները է, որոնց մէջ կուսակցական պարտնի անհասարակ գործունեութիւնը մեզ յիշեցնում է Փրիւսիանցի ժամանակները և վստահութիւն է ներշնչում, որ մեր խճճված գործերը կանոնաւորութիւն կը ստանան. պղտոր ջրում ձուկ որտեղների թիւը կը պակսի, յայտնի դեղծուները, հասարակական գուճանների յախշտակութիւնները՝ հողը թէ այլ ևս տեղի ունենան.

պրիւսիանցի այլ ևս մեզ չեն անհանգստացնում, օրինակելի կուսակցութիւնը բարեկարգվում, մաքրվում է, փողոցները կանոնաւորվում. բաւական է մասնացոյց անել մի որ և է պակասութեան վրա, այնուհետև դուք կարող էք վստահ լինել որ անցապաղ կը անօրինակի, ինչ որ արժանի է: Ոչ պակաս յարգանքի է արժանացած իշխան կօչակիձէ, որը մի ծանրաբարոյ և հեռատես երկրաստար է. իր արդարադատ, բարեխիղճ վճիռներով մեծ ժողովրդականութիւն է վստահել, որի նմանը մեզանում տեսնված չէ: Չօրքի մէջ տիրապետող կարգապահութիւնը կատարելապէս հիպոստոս է պատճառում, մասնաւոր կերպ մտաբերում ենք անցեալի յիշատակը... Գրաւոր մեք ըստ ամենայնի պարտական ենք զննապետ Ուլանովիչին, որի բարեխիղճութիւնը և երեսնորդ վեր է ամեն գովեստից: Անցան երկար ամիսներ այն օրից, երբ ներկայ գործարկող Ղարաբլիսում է, բայց ոչ մի անկարգութիւն, ոչ մի հարստահարութիւն, ոչ մի անախորժութիւն, ոչ մի ընդհարում զինուորների և բնակիչների մէջ, թէկուզ ամենափոքր չափով տեղի չունեցան: Կատարելապէս գիւտ պէտք է համարել այդ տեսակ անհասարակութիւնները ժողովրդի համար. ցանկալի կը լինի, որ այդ բարեխիղճ կառավարիչները երկար մնային մեզանում. դրանք կարող էին բարեբար արդեցութիւն գործել մեր թմբած, անարթութեան դատապարտված կեանքի վրա»:

ՂՈՒՔԱՑԻՑ մեզ գրում են. «Մեզ մօտ կատարելապէս զարման է գերազանցելով սկսել են վարձուցանել անկը: Այս տարի Ղուբայի գաւառում կենսական պիտոյանքների է ժամկէտին է տիրում: Գործնի պարզ արժէ 50 կօպէկ, գարին 25—28 կ., բրինձը 90 կօպէկից մինչև 1 րուբլի: Առևտուրն ընկած է վաճառականների ամբողջ օրերը անգործութիւնից ննջում են»:

Ինչպէս մեզ գրում են, անցեալ շաբաթից ընթացքում սպանութեան մի քանի դէպքեր են պատահել Ղուբայում: մի թուրք հրացանի մի դիտակով սպանեց իր փեսային, իսկ հարուստ Մ. թուրքը դառնի մի հարուստով սպանեց իր կնոջ: Երկու շաբաթներին էլ կայանաւորված են արդէն:

ՂՈՒՔԱՑԻՑ մեզ գրում են. «Ինչպէս ձեռք յայտնի է, քանի մի ժամանակ առաջ թուրք աւագապետ Մաշադի Մէջլիսը իր եղբոր հետ կալահատարված են եղել Շամախում: Ամիս 2-ին Շամախուց կալահատարներ տեղափոխվեցան Ղուբա և շուտով պիտի սկսվի նրանց գործի ընդունելութիւնը: Պատմում են, որ Մաշադի-Մէջլիսը, բացի փոսոր մարդիկ կողպետելուց՝ մի տարվայ միջոցում 73 մարդ է սպանել: Թէ ինչ կը վճռի մեղադրվածների վերաբերմամբ դատարանը, դրա մասին իր ժամանակին կալահատար հաղորդել ձեռք լրագրին»:

Այսօր, երեքշաբթի, մարտի 13-ին, Թիֆլիսի ժողովարանում կայանալու է կօնցերու յօրտատ Միմանդլարովի երկրագործական պրիւսիացի կօնցերովի մասնակցում են օր. Չիթախեան, Կօնցերովի և Գաբունիա-Յաղաբիլի և պ. պ. Մարտիչիկ, Մակարով, Յէթան-բէկ, իշխ. Թումանյան և Բատիլ, որը կը ղեկավարի երկրացի խումբը: Սկիզբը 8 ժամին երկույնս Տոմսակները կարելի է տանալ ժողովարանի մէջ:

ՇՈՒՇՈՒՑ մեզ գրում են. «Բաղադրի անուգրութիւնների վրա պօլիցիան սկսեց ուշադրութիւն դարձնել, այն էլ բաւական խիստ կերպով պահանջելով բարկի և փողոցների մաքրելու ժողովուրդը չէ հասկանում, որ անուգրութիւնները փողոց թափելով իր գլխին պատուհաս է բերում, այլ և այլ վարակելի հիւսնոթիւնների տարածմանը նպաստելով: Մասնաւոր երկրորդական փողոցներում այնպիսի դարձառոտութիւններ են վրձնում, որ այդ փողոցներով անցնելիս մարդու սիրան է խառնվում: Գանձակեց բժիշկ է բերված, քաղաքիս մաքրութեան վրա հսկելու համար: Հարկատու կը լինի կարող բերել ու մաքրել և քաղաքային սպիտակ, որը շուշեցիները համար դրօշակու և մաքուր օդ ծծելու միակ տեղն է կազմում»:

Մեզ գրում են ՇՈՒՇՈՒՑ, որ տանք ջանում են ուղանալ, թէ Շուշու թեմակալ դպրոցում ծեծ է տիրում, սակայն մեր թիֆլիսցիները չըջանում շարունակվում է աշակերտներին ծեծելու սովորութիւնը:

Մարտի 11-ին կայացաւ Թիֆլիսի Հրատարակչական ընկերութեան ընդհանուր ժողովը: Վարչութեան կազմած հաշիւները մի քանի փոփոխութիւններով հաստատուեց ընդհանուր ժողովում տեղի ունեցան ընտրութիւնները: Ընտրվեցան Յովհաննէս Սպենդիլեան—վարչութեան փոխ-անունապետ, Գիւտ ք. Արմենեան—քարտուղար, Ն. Գրիգորեան—գանձապահ, Կ. Մարտիչեան և Գ. Տէր-Յովհաննիսեան—վարչութեան անդամներ: Խմբագրական մասնաժողովի համար վիճակով դուրս դնացան փոխարէն ընտրվեցան պ. պ. Թարսիսեան, Ասիլեան և Արշէլեան: Երեսնորդարեւելի Ներսիսեան դպրոցի տեսուչ պ.

կնոջը ամենած ձայնով:—Ահրը խոնարհեցրեց գրքերի հրատարակչական ընկերութեան ընդհանուր ժողովում խօսք է եղել, որ իբրև թէ ևս հրատարակչական ընկերութեան փոխ-անունապետ պաշտօնից, այլ թողել եմ այդ պաշտօնը համաձայն կանոնադրութեան վիճակով:

Յայտնում եմ, որ դու հոկտեմբեր ամսին հրատարակչական ընկերութեան և թէ նոյն իսկ ընկերութեան անդամակցութիւնից: Չարմա-

Տիֆլիս, 12 մարտի
Ամիս 11-ին թիֆլիսի հայերէն գրքերի հրատարակչական ընկերութեան ընդհանուր ժողովում խօսք է եղել, որ իբրև թէ ևս հրատարակչական ընկերութեան փոխ-անունապետ պաշտօնից, այլ թողել եմ այդ պաշտօնը համաձայն կանոնադրութեան վիճակով:

նման տեղական դօրքի հրամանատար. երկըն էլ կարծես ձեռք ձեռքի տուած, համարաշարժեամբ ոչ մի դէպք չեն կորցնում իրանց ոչ թե ժողովրդի շահերին նուիրել: Պ. Գօթորբիձէն այն անհասարակութիւնները է, որոնց մէջ կուսակցական պարտնի անհասարակ գործունեութիւնը մեզ յիշեցնում է Փրիւսիանցի ժամանակները և վստահութիւն է ներշնչում, որ մեր խճճված գործերը կանոնաւորութիւն կը ստանան. պղտոր ջրում ձուկ որտեղների թիւը կը պակսի, յայտնի դեղծուները, հասարակական գուճանների յախշտակութիւնները՝ հողը թէ այլ ևս տեղի ունենան.

պրիւսիանցի այլ ևս մեզ չեն անհանգստացնում, օրինակելի կուսակցութիւնը բարեկարգվում, մաքրվում է, փողոցները կանոնաւորվում. բաւական է մասնացոյց անել մի որ և է պակասութեան վրա, այնուհետև դուք կարող էք վստահ լինել որ անցապաղ կը անօրինակի, ինչ որ արժանի է: Ոչ պակաս յարգանքի է արժանացած իշխան կօչակիձէ, որը մի ծանրաբարոյ և հեռատես երկրաստար է. իր արդարադատ, բարեխիղճ վճիռներով մեծ ժողովրդականութիւն է վստահել, որի նմանը մեզանում տեսնված չէ: Չօրքի մէջ տիրապետող կարգապահութիւնը կատարելապէս հիպոստոս է պատճառում, մասնաւոր կերպ մտաբերում ենք անցեալի յիշատակը... Գրաւոր մեք ըստ ամենայնի պարտական ենք զննապետ Ուլանովիչին, որի բարեխիղճութիւնը և երեսնորդ վեր է ամեն գովեստից: Անցան երկար ամիսներ այն օրից, երբ ներկայ գործարկող Ղարաբլիսում է, բայց ոչ մի անկարգութիւն, ոչ մի հարստահարութիւն, ոչ մի անախորժութիւն, ոչ մի ընդհարում զինուորների և բնակիչների մէջ, թէկուզ ամենափոքր չափով տեղի չունեցան: Կատարելապէս գիւտ պէտք է համարել այդ տեսակ անհասարակութիւնները ժողովրդի համար. ցանկալի կը լինի, որ այդ բարեխիղճ կառավարիչները երկար մնային մեզանում. դրանք կարող էին բարեբար արդեցութիւն գործել մեր թմբած, անարթութեան դատապարտված կեանքի վրա»:

ՂՈՒՔԱՑԻՑ մեզ գրում են. «Մեզ մօտ կատարելապէս զարման է գերազանցելով սկսել են վարձուցանել անկը: Այս տարի Ղուբայի գաւառում կենսական պիտոյանքների է ժամկէտին է տիրում: Գործնի պարզ արժէ 50 կօպէկ, գարին 25—28 կ., բրինձը 90 կօպէկից մինչև 1 րուբլի: Առևտուրն ընկած է վաճառականների ամբողջ օրերը անգործութիւնից ննջում են»:

Ինչպէս մեզ գրում են, անցեալ շաբաթից ընթացքում սպանութեան մի քանի դէպքեր են պատահել Ղուբայում: մի թուրք հրացանի մի դիտակով սպանեց իր փեսային, իսկ հարուստ Մ. թուրքը դառնի մի հարուստով սպանեց իր կնոջ: Երկու շաբաթներին էլ կայանաւորված են արդէն:

ՂՈՒՔԱՑԻՑ մեզ գրում են. «Ինչպէս ձեռք յայտնի է, քանի մի ժամանակ առաջ թուրք աւագապետ Մաշադի Մէջլիսը իր եղբոր հետ կալահատարված են եղել Շամախում: Ամիս 2-ին Շամախուց կալահատարներ տեղափոխվեցան Ղուբա և շուտով պիտի սկսվի նրանց գործի ընդունելութիւնը: Պատմում են, որ Մաշադի-Մէջլիսը, բացի փոսոր մարդիկ կողպետելուց՝ մի տարվայ միջոցում 73 մարդ է սպանել: Թէ ինչ կը վճռի մեղադրվածների վերաբերմամբ դատարանը, դրա մասին իր ժամանակին կալահատար հաղորդել ձեռք լրագրին»:

Այսօր, երեքշաբթի, մարտի 13-ին, Թիֆլիսի ժողովարանում կայանալու է կօնցերու յօրտատ Միմանդլարովի երկրագործական պրիւսիացի կօնցերովի մասնակցում են օր. Չիթախեան, Կօնցերովի և Գաբունիա-Յաղաբիլի և պ. պ. Մարտիչիկ, Մակարով, Յէթան-բէկ, իշխ. Թումանյան և Բատիլ, որը կը ղեկավարի երկրացի խումբը: Սկիզբը 8 ժամին երկույնս Տոմսակները կարելի է տանալ ժողովարանի մէջ:

ՇՈՒՇՈՒՑ մեզ գրում են. «Բաղադրի անուգրութիւնների վրա պօլիցիան սկսեց ուշադրութիւն դարձնել, այն էլ բաւական խիստ կերպով պահանջելով բարկի և փողոցների մաքրելու ժողովուրդը չէ հասկանում, որ անուգրութիւնները փողոց թափելով իր գլխին պատուհաս է բերում, այլ և այլ վարակելի հիւսնոթիւնների տարածմանը նպաստելով: Մասնաւոր երկրորդական փողոցներում այնպիսի դարձառոտութիւններ են վրձնում, որ այդ փողոցներով անցնելիս մարդու սիրան է խառնվում: Գանձակեց բժիշկ է բերված, քաղաքիս մաքրութեան վրա հսկելու համար: Հարկատու կը լինի կարող բերել ու մաքրել և քաղաքային սպիտակ, որը շուշեցիները համար դրօշակու և մաքուր օդ ծծելու միակ տեղն է կազմում»:

Մեզ գրում են ՇՈՒՇՈՒՑ, որ տանք ջանում են ուղանալ, թէ Շուշու թեմակալ դպրոցում ծեծ է տիրում, սակայն մեր թիֆլիսցիները չըջանում շարունակվում է աշակերտներին ծեծելու սովորութիւնը:

Մարտի 11-ին կայացաւ Թիֆլիսի Հրատարակչական ընկերութեան ընդհանուր ժողովը: Վարչութեան կազմած հաշիւները մի քանի փոփոխութիւններով հաստատուեց ընդհանուր ժողովում տեղի ունեցան ընտրութիւնները: Ընտրվեցան Յովհաննէս Սպենդիլեան—վարչութեան փոխ-անունապետ, Գիւտ ք. Արմենեան—քարտուղար, Ն. Գրիգորեան—գանձապահ, Կ. Մարտիչեան և Գ. Տէր-Յովհաննիսեան—վարչութեան անդամներ: Խմբագրական մասնաժողովի համար վիճակով դուրս դնացան փոխարէն ընտրվեցան պ. պ. Թարսիսեան, Ասիլեան և Արշէլեան: Երեսնորդարեւելի Ներսիսեան դպրոցի տեսուչ պ.

գիտական օպերացիա պիտի սնուի: «Новое Время» լրագրից հարգում է, որ Բրազիլիայի ուսուցիչական ինստիտուտի մի տարվայ արձակուրդ է տրված, որպես զի նա հաշիւ պատրաստէ հարաւային Ամերիկայի պետութիւններէ մէջ արած իր ճանապարհորդութեան մասին: Այդ հաշիւը կը հրատարակվի այնպէս, որ մասշտիպ լինի նոյնպէս և հասարակութեանը:

ՊԱՐԻՉ, 9 մարտի: Սօֆիայից ստացված տեղեկութիւններին նայելով բոլորական կառավարութիւնը, գերմանական պետութիւնը հիւստիստ աւագինէնքով պահանջի համեմատ, հրամայել է բանակին վճարել Պարիզում 3,600,000 ֆրանկ, որ պէտք է Ռուսաստանը ստանայ: Չէքերի և պատերազմական ուրիշ ծախսերի փողը եւ կը վճարվի հաշիւները ստուգելուց յետոյ: Այս հարցը լուծուի, որ կրկու կապիտան և մի պորուչիկ, որոնք իբրև թէ խառն են եղել Պանիպլի գործում, մտոցած են պահեստի մէջ: Գործի քննութիւնը շարունակվում է և դատավարութիւնը, հաւանականաբար, կը լինի ուղղափառների դատից յետոյ:

ԲԵՐԼԻՆ, 9 մարտի: «Berliner Pol. Nachr.» լրագրի տեղեկութիւններին նայելով, բանտներին հարցի վերաբերող կոնֆերանցիայի աշխատանքները սպասվում են մարտի 29-ին: Երկը յանձնաժողովներն էլ արդէն մշակել են կարևոր որոշումներ: Տանքերի մէջ բանկու թոյլ կը արվին 14 տարեկանից ոչ փոքր հասակ ունեցողները: առհասարակ արգելվում է, որ կանաք բանկո հանքերի խորհրդում գործարաններում երկտանքի բանկը կախված պէտք է լինի գործողական ուսումը, օրէնքի համեմատ, աւարտելուց: 14 տարեկանից աւելի փոքրերին արգելված է գիշերվայ աշխատանքի համար ընդունելը, և առհասարակ աշխատելու ժամերի թիւը նրանց համար 6 ժամից աւելի չը պէտք է լինի, և այն էլ դոմէ բանտը ժամկէտ հանդատել: Այս որոշված է, որ առողջութեան համար վնասակար և վտանգաւոր արդիւնաբերանոցներով փորձահասակները չը պէտք է բանտն: Առհասարակ որոշված է, որ կիրակեայ հանդիսութիւն, բաց առնելով այն դէպքերը, երբ պահանջվում է որ արդիւնաբերութիւնը անընդհատ լինի, և երբ աշխատանքը պէտք է կատարվի տարվայ մի յայտնի ժամանակում, բայց և այսպիսի դէպքում, այդպիսի բանտերին պէտք է հանդատութիւն ստի, ամեն երկուրդ կիրակի օր:

մուս եւ ուսուցիչ կայսրի և Նրա Օրոտարիաւ Հօրեղբոր կենացը:

ԲԵՐԼԻՆ, 9 մարտի: Այսօր առաւօտեան այստեղ հասան Ռուսիի դուքսը արլինց Գէնթըլի հետ միասին: Երկը կեպիսիկ քաղաքում, որ Բերլինից 12 կիլոմետր հեռավորութեան վրա է գտնվում, մեծ անկարգութիւններ տեղի ունեցան. մի քանի հազար գործարանական բանտերներ սկսեցին քարերով խփել պոլիցիականներին և բեկօղբներ արձակել: Ռոտիկանութիւնը սկսեց զէնք բռնել և շատերին վիրասորեց: Կուրի ժամանակ սպանվել է մի ժամադարձ ատրճանակի հարուածից: Ֆրանկֆուրտից այդտեղ զօրք է ուղարկված:

ԲԵՐԼԻՆ, 10 մարտի: Ռուսիի դքսի պատուին սուսած հանդիսաւոր ճաշի ժամանակ կայսրը տօտու առաջարկեց Անդրլայի և Գերմանիայի բարեկամութեան համար և յոյս յայտնեց, որ այդ երկիրները զօրքը և նաւատորմը կը պահպանեն Եւրոպայի խաղաղութիւնը: Ռուսիի դուքսը չնորհակալութիւն արտա և ցանկութիւն յայտնեց աւելի յաճախ լինելու Գերմանիայում, և աւելի յաճախ տեսնելու կայսրին Անգլիայում:

Ս. ՊԵՏԵՐԲՈՐԳԻ ԲՈՐՈՍԱ

Մարտի 9-ին

Լոնդոնի վրա 10 ֆունտ արծէ	91 ր. 75 կ.
Բերլինի վրա 100 մարկ	44 > 90 >
Փարիզի վրա 100 ֆրանկ	36 > 40 >
Ռուսի . . . . . արծէ	7 > 35 >
Մարապայի կուպոններ	147 > 50 >
Արծաթ	1 > 8 >
Բորապայի դիսկոնտոներ	5 1/2 > 60 >
Պետ. բանկի 5% տոնս 1-ին շրջանի	99 > 87 >
. . . . . 2-րդ	100 > >
. . . . . 3-րդ	99 > 87 >
. . . . . 4-րդ	99 > 87 >
. . . . . 5-րդ	99 > 87 >
. . . . . 6-րդ	99 > 87 >
60% ոսկեայ ընտան	163 > 50 >
40% ոսկեայ փոխառութիւն	138 > >
Արեւելեան 50% փոխառ. 1-ին շրջ.	100 > >
. . . . . 2-րդ	100 > >
. . . . . 3-րդ	100 > >
Ներքին 50% առաջին փոխառութ.	236 > 25 >
. . . . . երկրորդ	221 > >
. . . . . երրորդ ասն. կալ. բ.	220 > >
Պետական. երկաթուղային ընտան	100 > 25 >
5 1/2% ընտան	103 > 25 >
40% ներքին փոխառութիւն	85 > 87 >
50% դրաւ. թղթ. ասն. կալ. բանկի	99 > 87 >
40% վարակի. գիւղ. հող. բանկի	103 > 25 >
4 1/2% դրաւական թղթեր կալուած.	
Փոխ. կրեմլի. ընկեր. մետաղ.	144 > 25 >
. . . . . թղթադ.	94 > 62 >
Պետերբուրգի քաղաքային կրեմլի.	95 > 62 >
ընկերութեան օրկաղախները	93 > 75 >
Մոսկովայի քաղաք. օրկաղախները	96 > 12 >
Պիլիպպի	> >
Գրաւ. թղթ. Թիֆլիսի կալ. բանկի.	> >
. . . . . Բուխարայի	> >

Պետերբուրգի քաղաքային կրեմլի. ընկերութեան օրկաղախները . . . . . 95 > 62 >
 Մոսկովայի քաղաք. օրկաղախները . . . . . 93 > 75 >
 Պիլիպպի . . . . . 96 > 12 >
 Գրաւ. թղթ. Թիֆլիսի կալ. բանկի. . . . . > >
 . . . . . Բուխարայի . . . . . > >

Ս. Պետերբուրգի քաղաքային արամադրութիւնը հանդարտ է:

Ինքնադիր-հրատարակող ԳԻՒԳՈՐ ԱՐԲՈՐՆԻ

Փ. ՎԱՐԴԱՆԵԱՆԻ ԹԱՐԳՄԱՆՈՒԹԵԱՄԲ

ՀՐԱՏԱՐԱԿՎԱԾ ԳՐԲԵՐԸ

1 Ֆ. ՇՄԻԳՔ, Բենիամին Ֆրանկլին, բ. տիպ	1 ր. 40 կ.
2 — Գէորգ Վաշինգտոն, բ. տիպ	1 " 60 "
3 — Հոմերի Ելիականը, պատկերազարդ	1 " " "
4 — Հոմերի Ողբականը, պատկերազարդ	1 " 20 "
5 ՍՄԱՅԼՍ Բնաւորութիւն	1 " 50 "
6 ԱՄԻՉԻՍ, Սերտ	1 " " "
7 — Ապենիններէց մինչև Անգլի	1 " 20 "
8 — Արեւելեան Վիպաշխարհ, Ա.	1 " 20 "
9 ՇԻՂԵՐ, Աւազակներ	1 " 50 "

Հանապարհի ծախար թարգմանչի վրա է: Հասցէն՝ Тифлисъ, Садовая, Марино-Анановское училище, Филиппу Артемьевичу Варганьянъ.

ԾԱԽՎՍԻՄ է մի նոր ՄԵՔԵՆԱՑ ԳՈՒԼՊԱՆԵՐ գործիկու համար: Չուղորէթ, Պանսահիլիչի փողոց, № 23, սուս Առաքելովի: 2—2

Գէորգ Մէնդելի կա-
 Ֆէն, որը գտնվում է
 Կ. Վ. ԵՆՆԱՅՈՒՄ, Բ-
 թէնթուրմառէ
 փողոցում, վիէննա-
 յարնակ հայերի հա-

CAFÉ MAENDEL
 Rothenthurmstrasse
WIEN

Մար կենտրոնատեղի է կազմում Սոսցիում են հայ լրագիրներ, ի միջի այլոց և «Մշակ» լրագիրը: 3—3 (6)

Ահարձեռն եմ համարում հրատարակու յայտնել ի գիտութիւն մեր ԿՈՎԿԱՍԻ պատուելի ՀԱՅ ՎԱՃԱՌԱԿԱՆՆԵՐԻ, որ ես մերջին ժամանակներս ՄՕՍԿՎԱՅԻՑ տեղեկութիւններ, մասնաւորապէս ԿԱՇՈՒԳՈՐԾ լինելով, առնում եմ և ուղարկում եմ մեր յարգելի վաճառականներին, ամեն տեսակ ԿԱՇՈՒԵՂԷՆ և դրա վերաբերեալ ապրանքներ: Գնաթիւ եմ նոյնպէս զայնտեղիական և ուրիշ ապրանքների հետ իմ հասցէն՝ ВАРШАВА, Товмасы ЯРГУЛЯНЦЪ. Переѣздъ, домъ № 3. 19—20 (հ. շ.)

ԹՂԹԻ ՊԱՇԵԱՍ

ԲԱՐՁՐԱԳՈՅՆ ՀԱՍՏԱՏՎԱԾ ԹՂԹԻ ԳՈՐԾԱՐԱՆԵՐԻ ԴԻՏԻԱՏԿՈՎԱԿՈՒ ԸՆԿԵՐՈՒԹԵԱՆ

Ունի փոստի, դրեւու, գրքերի, լրագիրների, ծխախոտի, զոնաւոր, կազմի և ուրիշ տեսակ թղթեր, ծախվում են գործարանի դնով, կան նոյնպէս և մեծ քանակութեամբ գրելու պարագաներ:

Թիֆլիս. Գիթրովայա փողոց. Ազնուական կայուածական բանկի շինութեան մէջ: 17—20

LE CAUCASE ILLUSTRÉ

RÉDACTEUR EN CHEF: J. MOURIER

JMPRIMERIE MARTIROSIANTZ—JIFLIS

Prix de l'abonnement: Tiflis, un an: 10 roubles; Russie et Caucase: 12 r.; Union Postale: 14 r

ԱՌԱՋԻՆ ՄԱՍՆԱԻՈՐ ՀԻՒԱՆԴԱՆՈՑ

Բ. ՆԱՌԱՍԱՐԴԱՆԻ
 (Կուկիւն, Վորոնցովի արձանի հանդէպ)
 Հիւանդներին ընդունում են ամեն օր

ԱՌԱՌՕՏՆԵՐԸ

ԲՈՒԴԿՈՎԱԿԻ—10—11 ժ. ներքին, երկխայց և կանանց ց.
 ԿԻՆԲԻՇԿ ԻՍԱՀԱԿԱՆՆՑ—11 1/2—12 ժ. կանանց և երկխայց ց.
 ԲԵՆԿԵՎԱԿԻ—11—12 ժ. աղանջի, կոկորդի, ջրի ց. և սիֆիլիսի (վերաբուծ. և աստամացաւի)
 ԱՐՏԵՄԵՎ—12—1 ժ. երկքաղթի, ուրբաթ և կիրակի, կանանց ց.
 ԿՈՒՊԵՏԵԱՆՑ—12—1 ժ. ներքին և երկխայց ց. բացի կիրակի:

ԵՐԵՎԱՆԵՐԸ

ԳՈՒՐՈՄՍԿԻ—5 1/2—7 ժ. կաշուի ցաւերի և սիֆիլիսի.
 ՓՈՒՂԻՆԵԱՆ—5 1/2—6 1/2 ժ. ներքին, երկխայց և ջրային ց. (էլեկտրոտերապիա):
 ԲԵՆԿԵՎԱԿԻ—7—8 ժամ.
 Հիւանդանոցումն ամեն կարգաւ քննուի և վերաբուծ. և աստամացաւի վճար—50 կ. Համալսարանի (կոնսիլիումի) համար փոխադարձ համաձայնութեամբ:
 Հիւանդանոցի փոքր-վերաբուծուչ ԲՈՒԴԿՈՎԱԿԻ

Въ редакціи газеты „МШАКЪ“ продаются слѣдующія брошюры: 1) „Экономич. Положеніе Турецкихъ Армянь“, публич. лекція Д—ра Г. Арзруни, перев. съ арм. А. Аракелянца. Цѣна 25 к. 2) Die Economische Lage der Armenier in der Türkei, ein öffentl. Vortrag von Dr. Grigor Arzruni, übersetzt von A. Amiranjanz. Preis 25 k. 3) Die Hungersnoth in Türkisch-Armenien, ein Vortrag von Dr. Grigor Arzruni, übersetzt von Amiranjanz. Preis 20 kop. Иногородные, желающие получить брошюры, благоволят присылать по 30 коп. почтовыми марками, за каждую брошюру. Адресъ. Тифлисъ, Редакція „Мшакъ“ или Tiflis, Redaction „Mschak“. (b)

Յ Ա Յ Տ Ա Ր Ա Ր Ո Ւ Թ Ի Ի Ն Ն Ե Ր

ՄԵ ԵՐԻՏԱՍԱՐԳԻ որը գիտէ հայերէն և ուսուերէն և ունի յայտնի երաշխաւորներ, ցանկանում է մատչելի ուժիկով հաշապահի կամ գործակատարի տեղ ունենալ Թիֆլիսում կամ ուրիշ քաղաքներում: Հարցնել Եւրոպայի քաղաքապետը, վերի յարկում № 6: 2—3